

МЕТОДИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКАМИ

Визначення організаційно-правових засад податкового контролю в Україні органічно впливає із самого поняття податкового контролю як системи дій та заходів у загальній системі управління фінансами. Зважаючи на те, що саме ДПА України контролює більшу частину податкових надходжень до Зведеного бюджету України та є одним із провідних органів державної виконавчої влади, що захищає інтереси держави в правовідносинах між державою і платником з приводу сплати податків, необхідно проаналізувати повноваження і функції ДПС. Так, норма закону про відшкодування збитків, завданих неправомірними діями посадових осіб органів державної податкової служби, за рахунок державного бюджету, є неконституційною. Неправомірні дії конкретних осіб не повинні покриватися за рахунок суспільства.

Аналіз наукової думки показав, що серед науковців відсутня єдність щодо питання класифікації як фінансового контролю взагалі, так і одного з його напрямів – податкового. Наявність плутанини між видами, формами і, навіть, методами за одними і тими ж ознаками закономірна, адже жодним нормативно-правовим актом в Україні не визначено види, форми податкового контролю та методи його здійснення.

Класифікація податкового контролю за формами потребує дотримання співвідношення змісту і форми як загальних категорій, що відображають взаємозв'язок двох сторін будь-якого предмета чи явища. Зміст є визначальною стороною предмета, а форма – це спосіб його виразу і внутрішня організація, яка модифікується зі зміною змісту. Систематизації податкового контролю за основними класифікаційними ознаками, чіткий розподіл за видами і формами, з дотриманням співвідношення змісту і форми, будуть сприяти удосконаленню певних його форм і методів, що забезпечить кінцеву мету контролю – виконання платниками податків своїх зобов'язань щодо своєчасної і повної сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

Усі форми податкового контролю знаходяться у нерозривній єдності і взаємозв'язку як між собою, так і з методологією, за

допомогою якої вони реалізуються. Тому, особливе місце у класифікації податкового контролю повинні займати методи. Кожному виду контролю (залежно від часу здійснення, суб'єкта й об'єкта контролю, контрольних дій), кожній його формі властиві свої методи. Вибір тих чи тих методів і прийомів залежить від конкретних завдань, поставлених перед суб'єктом контролю, його функції та повноважень. Методи податкового контролю як системного поняття можна поділити на загальнонаукові та спеціальні.

При складанні планів проведення податкових перевірок з метою якісного відбору суб'єктів контролю до перевірки необхідно, задіявши аналітичну функцію податкового контролю, за основу брати результати аналізу податкових ризиків за камеральними перевірками відповідно до таких критеріїв відбору: невідповідність показників у різних формах звітності; раніше допущені порушення чинного податкового законодавства та нормативних документів, що призвели до значних ненадходжень до бюджетів; наявність арифметичних та методологічних помилок у податковій звітності; суттєве зменшення податкових зобов'язань проти попередніх періодів без обґрунтування причин у поясненнях до звітності; неподання або несвоєчасне подання платником податків податкової звітності; застосування підприємствами пільг і нульової ставки оподаткування ПДВ; подання уточнених податкових розрахунків і декларацій з виправленими показниками; наявність податкового боргу та тенденцій до його зростання. Застосування таких критеріїв дасть можливість зробити якісний відбір суб'єктів контролю для проведення перевірок, що мінімізує безрезультативні перевірки, скоротить витрати робочого часу на планування та проведення перевірок і як результат – звільнить сумнівних платників податків від обтяжливих і морально, і матеріально перевірочних процедур.

Причини низької якості результатів перевірок:

– нечітке законодавство, повна відсутність урегулювання оподаткування деяких операцій; відсутність регламентації на законодавчому рівні порядку проведення й оформлення результатів документальних перевірок, в тому числі й недосконалість методик проведення перевірок за кожним конкретним податком;

– відсутність юридичного супроводу під час проведення перевірок; вихід за межі компетенції ревізорів-інспекторів, який виявляється у невиконанні відомчих наказів стосовно відображення в акті перевірки тільки обґрунтованих даних без суб'єктивних припущень перевіряючих, які не мають підтверджених доказів та різного роду висновків щодо дій посадових осіб підприємств.